

BRUKS- ANVISNINGEN

NR 44 – JUNI 2021

Medlemsblad från Åkers Hembygdsförening

www.akershembygd.se

Läs även: **Ordförande har ordet**

Ådalskvarn i Brukets arkivrullor

Axelssons anekdoter

Siste mannen i gruvan

Berättelsen om Bror Johansson i Älgsjöbacken

Efterlysningen – ”den märkliga tingesten”

Tack för ert engagemang kring ”den märkliga tingesten”. Flera av er som svarat har även varit ute på plats och studerat tingesten i all dess prakt. Alla som svarat anser att den har med skogsplantering att göra (nyplantering, markberedning, kultivator för skogsbruk) och det visar sig att alla som svarat har mer eller mindre rätt. Jan Rönn svarade och fortsatte sedan forska via internet och han fann det avgörande svaret på vår undran. På hemsidan ”Maskinisten – sajten för maskintokiga” hittade han bifogade bilder med följande förklarande text: ”Markberedaren styrs av den som går efter. Ett ryck i kedjan och hjulen med grepen som går i marken vänder.” Frågan är hur lyckad konstruktionen var eftersom den lämnades kvar?

Pehr Bengtsson

Markberedare av den gamla sorten. Metoden med att bereda marken inför skogsplantering började användas först under efterkrigstiden och är idag omdiskuterad och kritiserad av miljörörelsen.

FOTO: MASKINISTEN.SE

Bruksanvisningens redaktionsråd består av Sten Hellgren, Tomas Larsson och Pelle Johansson. Layout och design görs av Per Hellgren; perhellgren@hotmail.com.

Omslagsbild: Rälsutställning vid Älgsjöbackens gruva fotograferad av Per Hellgren den 8 juni 2018.

Åkers hembygdsförenings Pehr Bengtsson och TV-kocken Marcus Aujalay vid Bruksarkivet i samband med inspelningen av programmet "Vet du vem du är" förra sommaren.

TV-kocken byter kanal i rutan

Kommer ni ihåg att jag flaggade för att kocken Marcus Aujalay varit vid arkivet i programmet "Vet du vem du är". Jag skrev i Bruksanvisningen nr 42 i december 2020 att programmet skulle komma tidigt 2021 på SVT. Det var vad som gällde vid inspelningen. Inget har jag sett om detta och kontaktade då produktionsbolaget och SVT. Det visar sig att rättigheterna har övertagits/sålt (eller

hur det nu går till) till Kanal 5! Programmet kommer att visas under 2021 på Discovery+.

Hoppas ni har Discovery+, jag har det inte. Däremot skall jag kontakta dem för att se om vi kan få/få köpa en DVD eller USB med programmet. Hjälptill att sprida denna info bland våra medlemmar!

Pehr Bengtsson

Ögonblick i Åker

Vykort skickat den 17 november 1968 från Åker till Köpenhamn. Det är Aase Axelsson (gift med Lars Axelsson) som skickat till Fru J. Knutsen och tackar för tyger med mera och avslutar med "De kärligste hilsen fra oss alle, Aase". Foto: Pressbyrån.

**Sommar
säsong**

2021

**Museet öppnar
26-27 juni**

Efterlysning

Inför kommande säsonger ämnar Bruksmuseet bygga upp en utställning om Åkers Folkets Park. Vi behöver därför berättelser från dem som var med då det begav sig. Vill du vara med i denna studiecirkel och berika historiken kring Folkets Park? Intresserade får gärna skicka anmälan eller frågor till:

Pehr Bengtsson
Telefon: 070-589 53 04
Mejl: ps.bengtsson@telia.com

Pandemin har gjort att hembygdsrörelsen, som många andra, gått in med stor kraft i den digitala världen. Faktiska möten som tidigare var en stor del i gemenskapen har försvunnit och där även de lokala föreningarnas arrangemang ligger i malpåse.

Vi hoppas att 2022 kan bli startskottet för en återgång till det gamla.

Vårt museum och arkiv kommer att vara öppet som förra året, fortfarande med restriktioner, men ändå väl fungerande. Fantastiska utställningar som även i år förbättrats/förnyats.

Kommunen lägger ner ett fantastiskt arbete på att skapa ett levande torg. Det är viktigt att Åkersborna engagerar sig på möten och upprop när det gäller hur vi vill ha det runt oss i samhället, bättre uppslutning när det kallas. Synpunkter måste man ha (inte bara negativa) för att gå framåt i utvecklingen.

Spårområdet är en del som Trafikverket skulle behöva ta tag i. Det ligger i deras femårsplan att fasa ut rälsen där Stockholmstågen slutade rulla för 25 år sedan och några år sedan Bruket sålde av sina lok. Vi väntar med spänning på hur det ska bli.

Vi hoppas också att det blir lyckosamt även i år för Skottvång och Kanotkungen vilket gör att hembygdsföreningen får fler besökare till museum och arkiv.

Ett fysiskt årsmöte, med alla konstens restriktioner, välorganiserat av Sven Arne Ardell, genomfördes i maj på Folkets Hus med ett fantastiskt upplägg väl värt att kanske använda framöver.

Hur som helst. Väl mött på hemmaplan även i år. ■

Håll koll
på vår hemsida och
Facebook
för sommarens
evenemang.
Vi ses!

Den siste arbetaren i Älgsjöbacken

I augusti 2008 gjorde Bengt Landin, välkänd guide vid Skottvångs gruva, en intervju med Bror Johansson, den siste arbetaren som kunde berätta om gruvarbetet vid Älgsjöbacken. Historien börjar år 1938 och en hisnande färd ner i gruvdjupet.

Text: Bengt Landin

Foto: Per Hellgren

Bror var på väg upp ur Älgsjöbackens gruva på en av de hala stegarna. Elströmmen hade av någon anledning brutits och pumparna slutat fungera. Då gällde det att snabbt få upp tryckluftsborrarna innan vattnet började stiga där nere i det omkring hundra meter djupa gruvhålet.

Bror hade den långsmala borren på axeln. För varje steg han tog uppåt var han tvungen att gunga till för att ta sig till nästa stegpinne. På vissa ställen kunde bergväggen bukta ut bakom stegen. Det var vad som hände. När Bror skulle ta tag med den fria handen runt nästa pinne slog därför borren i berget och Bror var ytterst nära att tappa balansen. I sista sekunden fick han med fingertopparna tag om en pinne och lyckades hålla sig kvar. Tala om att få hjärtat i halsgropen.

Det kan Bror fortfarande få när han tänker tillbaka på denna händelse i gruvan för 70 år sedan.

Egentligen skulle han inte fått arbeta där nere. År 1938 hade han inte fyllt de 21 år, som lagen krävde för arbete under jord. Men säkert hade gruvfogde Granberg innan dess kunnat konstatera att det här var en ungdom att lita på. Redan under sin skoltid i Laxne hade nämligen Bror haft som uppgift att varje dag bära den tunga postväskan till

fogdens kontor vid Skottvångs gruva. Gruvfogdens eget barnbarn Stig, son till Henning och jämnårig med Bror, ansågs väl klen för att klara den uppgiften. Lönen uppgick till 2 öre per transporttillfälle.

Bror bodde under sin skoltid vid Härsbrotorp. Född var han 1918 vid Lilla Hammarbosäter och familjen hade också en period bott vid Körnstorp.

Bror minns trakten runt Härsbrotorp och Björkebo, dit han senare flyttade, som befolkad av arbetsamma och hyggliga människor. När han kom till Hultäng för att bjuda till julkalas tog kraftkarlen Adolf emot honom med gott humör. Hultäng övergick senare i hedersmannen Martin Andersons ägo. Björkebo byggdes av Brors far när denne kände att han inte orkade bruka Härsbrotorp längre.

De många kalasen och logdanserna var viktiga inslag i den strävsamma tillvaron. På varenda loge dansade man sommartid.

”Och hade man ingen spelman till hands så kom storasyter Signes vevgrammofon väl till pass”, säger Bror.

Själv träffade han sin tillkommande, avlaffickan Judit, på en dans vid Opphyttan. Som sociala mötesplatser var dessa fester ovärderliga. Där fanns folk

Till höger: Gruvstugan i Älgsjöbacken intill det 96 meter djupa gruvschaktet.
Foto: Per Hellgren

Bror Johansson på sin 96-årsdag den 7 september 2014, omgiven av dottern Lena Risberg och hustrun Judit. Han blev 99 år gammal och var den som tömde Älgsjöbackens gruva på utrustning då den stängdes 1943.

från Strömhult och Nerhyttan, Opphyttan, Grandal, Stora Lövan och många andra ställen. På Lövbråten en bit bort fanns mamsell Lagerkvist och hennes "sambo", slaktare Lindkvist.

Andra mötesplatser var baptist- och missionsmötena. "Missionarna" hade en given mötesplats i Forsbro missionshus medan baptisterna samlades vid Knutstorp. De här mötena gav tillfälle till samvaro med folk från Högsjön och andra gårdar, inte minst för traktens ungdomar.

Handelsboden vid Hyttlöt var vid 30-talets mitt på upphällning, men fortfarande såldes snus. Bror minns även att mor här köpte vissa sybehör.

Handelsman Andersson skötte

posthämtningen varannan dag från Haga. På Hyttlöt fick sen de omkringboende hämta posten. Brors far hade ordnat små fack för posten vid Björkebo, där deras närmaste grannar i sin tur hämtade sina försändelser. Förutom sin handelsbod hade "Hyttlöten" kossa och gris och biträdde dessutom skogvaktare Åkerblom i Barrsäterstorp.

En annan granne var Lova Spångberg som under många år bodde i sin lilla stuga vid Strömhult. Något arbete med malmvaskning under den tid som Bror arbetade vid Älgsjöbacken minns han dock inte att hon hade.

Själv hade Bror kommit i kontakt även med skogsbruket i unga år. Mellan Björkebo och Nedhyttan hade nämligen

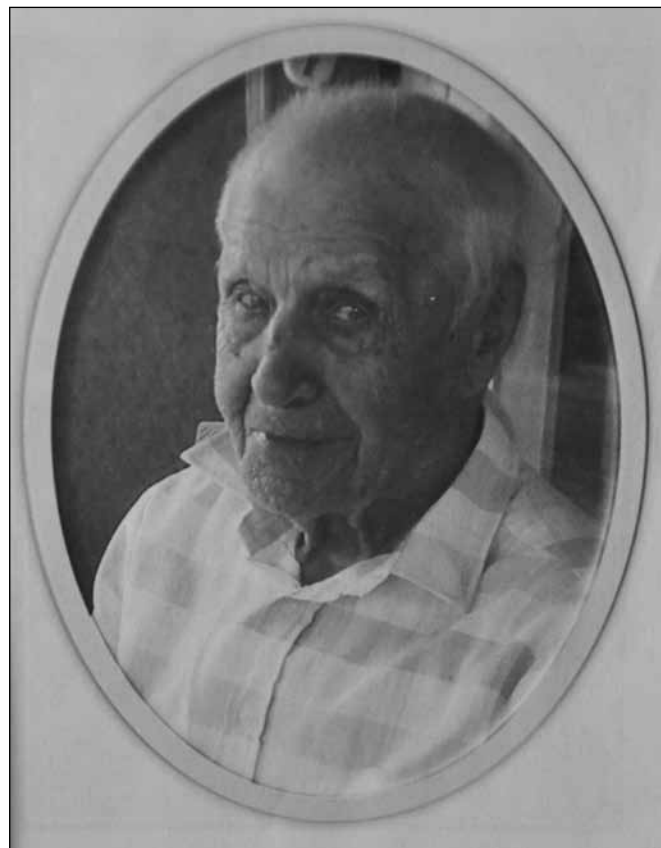
den legendariske skogsmästaren Hammarstrand placerat ett av sina mobila sågverk. Där hände det att Bror fick rycka in som mottagare. Ett alldeles speciellt minne har Bror av en av Hammarstrands sågare. Denne var motorcykelburen. En av de ”spättor”, som klev upp på hans bönpall var ingen mindre än ”Gerda i Lövlund”.

Flera av Hammarstrands småländska sågare blev sedan kvar på bygden. Dit hörde Eklöf, Sjöberg och den starke Ankarman, som senare lär ha uppburit dubbel lön vid sågen i Åker eftersom han lastade på sig dubbla virkeslast vid stabbläggningsen.

Bror minns Laxne som en livlig mötesplats med två butiker – och så förstås Arvid Petterssons kafé. Ida Palmqvist lilla butik uppe i backen ovanför den nuvarande affären hade nu tjänat ut och det nya affärshuset var på gång. Laxnevallen fick Bror aldrig den äran att spela fotboll på. Av en släkting värvades han till fotbollsgänget på Södertuna. Grevinnan uppmuntrade idrott och på Södertuna hade man lag tidigare än i Gåsinge-Dillnäs. GDIF bildades ju 1934. Bror minns särskilt en tio år yngre åskådare på Södertuna, den blivande Gnesta-Kalle.

Arbetet i gruvan var egentligen hemskt säger Bror. När man kom ner i schaktet på morgonen fann man ofta stenstycken, som fallit ner under natten.

”Tanken på att sådana stenar kunde lossna även under ett arbetspass gjorde

Bror Johansson (1918-2017).

att man kände sig rädd varje gång man gick ner i gruvan.”

Ljudet från tryckluftsborren var öronbedövande. Bror var förständig nog att stoppa vadd i öronen och hör vid 90 års ålder fortfarande utmärkt. Men borren Ivar Forsbeck från Ljungbyberg fick livslånga problem med sin hörsel, det minns vi som träffade honom på äldre dar. Under middagsrasten sköt man ofta en salva nere i gruvan. Efter som ventilationen var obefintlig blev dynamitlukten där nere då närmast outhärdlig. Även nerfärden i schaktet var riskabel. Henning Granberg skötte visserligen spelet med stor skicklighet.

Ovan: Nere i det stora vattenfyllda gruvschaktet i Älgsjöbackens gruva, fotograferat sommaren 2018.
Nedan: En fullskalig modell av den smalspåriga järnvägen har byggts upp vid Älgsjöbacken.

Gruvstugan vid Älgsjöbacken. Där kunde arbetarna äta sin medhavda matsäck och där fanns även en kamin att värma sig vid och dusch att tillgå. I dag är det den enda byggnaden som finns kvar på gruvområdet och ägs privat som sommarbostad.

Malmtunnan, som manskapet egentligen inte skulle få åka i, kunde fastna i de järnbeslag, som höll ihop de skyddande träpålarna. Ville det sig riktigt illa kunde malmtunnan vid ett sådant tillfälle stjälpas, och då var olyckan ett faktum. Genom att studera hur linorna spändes och slakade hade dock Henning läget under kontroll.

Så var det fukten. Ofta var man rejält blöt när man kom upp. Då gällde det att försöka torka de sura plaggen i värmen från gruvstugans kamin. Skyddshjälmarna existerade inte. De stenar som borrarerna fick loss, lastades sedan för hand på en slags "bår", som sedan bars av fyra man fram till malmtunnan, där stenarna stjälpes av. Förutom borrarne Forsbeck minns Bror bland andra "Albin

i Ulva". Ljus fick man från karbidlampor, som höll sig lysande arbetspasset igenom. En arbetsmiljö som denna existerade alltså i vårt land ända in på 1940-talet, något som man idag har svårt att fatta. Inte heller var lönen särskilt hög. 8-9 kronor per dag kunde det bli.

"Men det är ändå intressant att ha varit med om detta", säger Bror.

Det fanns dock en syssla som bröt av mot slitet nere i gruvan. Vissa dagar låg gruvdriften nere och då kommenterades manskapet ut för att reparera järnvägen. Det var ett lättare arbete – och även lättsammare. Man tog rejäla pauser i solen. Dessutom kunde man

genom att lägga örat till rälsen höra när gruvfogde Granberg var i annalkande med sin dressin. Då gällde det förstås att snabbt få fatt på redskapen.

Efter några månader av slit i gruvan lämnade Bror Gåsinge för snickarjobb i Västerljung.

”Och förtjänsten i det gebitet var inte sämre än den i Älgsjöbackens gruva”, konstaterar han.

Fortfarande finns där minnet kvar av den vågsamma klättringen uppför de

branta stegarna i Älgsjöbackens gruva med pelarborren över axeln – en klättring som hade kunnat sluta illa. Men tacksamheten över att ha fått uppleva både gruvtidens slit och moderna tider finns där också.

Dessa upplevelser har gett Bror Johansson perspektiv på en tid, som fört med sig så många förändringar.

Och 2008 är han den enda som kan förmedla minnen från arbetet i Älgsjöbackens gruva. ■□

Älgsjöbacken

Den huvudsakliga malmbrytningen i Älgsjöbacken skedde under 1800- och 1900-talet och verksamheten upphörde helt 1944. Arbetet leddes till slutet av gruvfogden Granberg som bodde vid Skottvång. De flesta av arbetarna bodde i kringliggande torp och gårdar. Runt 1940 arbetade man tvåskift med fem eller sex arbetare i varje skiftlag. Tiderna var 04.00-14.00 och 14.00-24.00. Dagtid arbetade även ytterligare män, kvinnor och barn vid gruvan. Från gruvan löpte en 600 mm bred järnväg till Åkers Styckebruk dit malmen fraktades.

**Källa: Länsstyrelsen/
Riksantikarieämbetet**

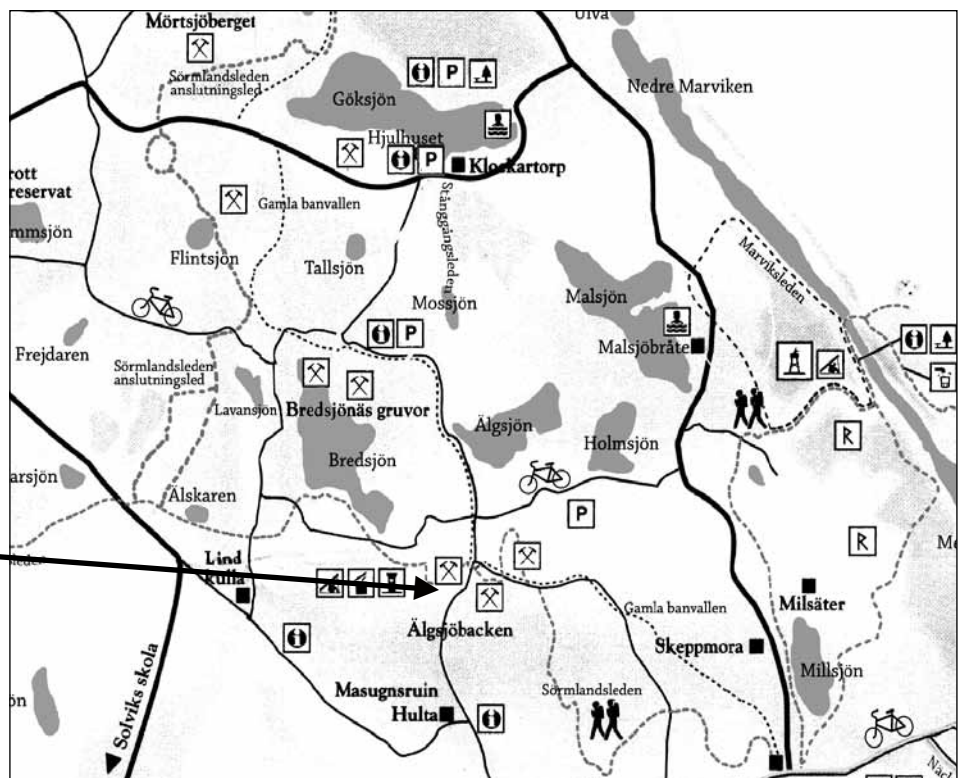

Gruvfogde E. M. GRANBERG.

Älgsjöbackens gruvor ca 1940

Ett system av smalspårig järnväg drog fram genom gruvområdet. Över det 96 meter djupa gruvhålet stod lavtornet dit järnmalmen hissades upp i tunnor med järnlinor som drevs med ett eldrivet spel inne i maskinhuset. Spelet drev även en stånggång med ihåliga stockar som pumpade upp vartten ur gruvan. Malmen fraktades sedan med ånglok in till Åkers Styckebruk via Bredsjönäs.

Här ligger
Älgsjöbacken

Ådalskvarn eller Hjelmsäterskvarn

Christer Ståhl berättar historien om hur grosshandlaren Erdman i mitten av 1800-talet tog kampen mot flera lokala pampar för att få bygga en egen såg och kvarn i Ådalskvarn.

Text & foto: Christer Ståhl

Bland alla handlingar i Åkers Bruks-arkiv finns en mapp med dokument om en ångsåg i Läggesta samt om en mjölkvarn med såg i Ådalskvarn, eller på Hjelmsätters mark som det benämndes i mitten av 1800-talet. Detta utgör underlaget till följande berättelse.

År 1834 flyttade Grosshandlaren **Fredrik Daniel Johan Erdman** (född 1804 i Stockholm) med hustru och två barn in på kronoskattehemmanet Marielund i Kärnbo socken. Han hade sin firma, J.F. Erdman & comp på Stora Nygatan 19 i Gamla stan. En son föddes i oktober. Hustrun **Agnest Gustafva Flygarson** (f. 1804) avled dock 1836 i april månad i lungrot.

I mitten av 1840-talet övertar Erdman, efter ryttmästaren **Otto Liljestråle**, Stora Sundby Säteri med dess tillhörande gårdar. Erdman genomför med begärd hjälp av lantmätare ett

antal genomgångar av gränserna mot intilliggande fastigheter.

År 1847 lämnar Erdman en begäran till konungens befallningsman i Södermanlands län:

”Att å en Kronoskattehemmanet Marielund och Frälsehemmanet Lilla Läggesta gemensamt tillhörig lägenhet vid Läggesta bro få, till allmänhetens betjenande emot lega, anlägga en finbladig Sågqvarn med en ram, att drivas med Ångkraft.”

Ärendet behandlades på vederbörligt sätt i Selbos häradsrätt 5 juni 1847, varvid **Anders von Waherndorff**, ägare till Näsby såg (Taxinge socken), **Martin von Wahrendorff** ägare till Berga såg (Åkers socken), **Fredrik Rönqvist** ägare till Räcksta såg (Åkers socken) ävensom Apotekare **Hallidaij** arrendator på Råfsnäs och den därunder lydande Wannesta såg (Toresund socken) lämnade in sina protester mot

Forsande vatten vid Ådalskvarn.

förslaget. Trots protesterna blev beslutet enligt följande: "... då intet verkssammare korrektion häremot funnes än täflan, samt dessutom serskildt med ifrågavarande såganläggning inträffande att å densamma allmänheten kunde hela året igenom med sågning orden teligen betjenas, utan inskränkning till wissa årstider ansåge Härads Rätten denna anläggning med menighetens förmån synnerligen öfverrensstämmande och tillstyrkte därför.."

Sedan följde en rad överklaganden och besvär i olika instanser innan ärendet slutligen avgjordes av Kunglig majestät den 9 mars 1850.

"Kongl. Majt har i Nåder låtit sig detta besvärsmål föredragas, och finner hvad besväranderne anført icke kunna föranleda ändring i Kammar Kollegie öfverklagade utslag, hvadan detsamma härmed i Nåder gillas och fastställes. Hvilket wederbörande till underdånig

efterrättelse länder.

Oscar "

Om Erdman lät bygga ångsågen är svårt att få grepp på. Det finns antydning, på en karta som gjorts av en lantmätare 1850, att det vid lastageplatsen Läggesta Bro, funnits byggnader som skulle kunna varit såghus. I början av 1840-talet hade bröderna **Bolinder** varit i England och lärt sig bygga ångmaskiner. Vid hemkosten startade de en mekanisk verkstad i Stockholm, där de gjorde ångmaskiner till bland annat sågverk. Eftersom Erdman hade sin grosshandel i Stockholm, så kan det vara möjligt att Bolinder levererat nödvändig ångmaskin.

År 1851 lämnar Erdman in en ny begäran till konungens befallningsman om:

”att dels för att bereda sig sjef tillfälle till förmalning af den säd som produceras å Sökandes i granskapet belägne flera egendomar och dels för att förskaffa grannarne bekwäligare lägenhet dertill samt för att derjemte åstadkomma en alltid gagnelig täflan med andra Kwarnar i orten, helst som dessa wissa tider af året, serdeles vid ihållande torr wäderlek, icke alltid motsvarande behovet, så wid Sökanden tillhörige Fräsehemanet Hjelsäter i Åkers socken och Härad, samt Selebo Härads Tingslag, invid den så kallade Lakeån anlägga en Watten- Tullqwarn om tre par stenar jemte en fler- och finbladig Tullsåg med en ram, jemväl att drifvas med vatten.”

Vid den lagstadgade undersökningsförrättningen, som gjordes på plats, framkom bland annat följande:

”Att det tillämnade Kwarnhuset, uppfördt af timmer under tegeltak, men endast till wäggarna färdigt, wore tretton alnar långt, åtta alnar bredt, samt på Syllet 28 hwarf högt, att det samma, enligt företedd Charta låge på Hjelsäters sidan om den så kallade Lakeån...”

”Att Kwarndammen anlagd och utdragen på ömse sidor om ån hölle i längd på Hjelsätersidan nio alnar och på Laketorpsidan $11 \frac{3}{4}$ alnar, emellan hwilka längder befunnes ett så kalladt Skidbord af 5 alnars längd 7 alnars bred, jemte Kwarnrännan som wore 3 alnar bred, 2 alnar djup och 31 alnar lång...”

”Att utanför Kwarnen lågo wid undersökningstillfället, ej mindre, ett par torrmälds och ett par Siktmäldsstenar,

de förra hållande i diameter 2 alnar 9 tum och de sednare 2 alnar 8 tum, än äfven twenne Stycken såkallade Turbiner eller wattensnurror, hwardera om 6 qwarterstwärlinia och 5 tums djuplek smat med 4 wattenutlopp.

Erdman ändrade sin ansökan vid denna förrättning enligt följande:

”Sökande har vid undersökningstillfället i så måtta förändrat sin gjorde ansökning att han numera blott önskade att jemte egen husbehovssågningsträtt få den för Ångsågen wid Läggesta bro honom medgivna sågningsrätten förflyttad derifrån till den ny Sågen, hwarmot han ville Ångsågen alldeles nedlägga”.

Ärendet behandlades vid Åkers Härads sommarting den 22 maj 1851. Vid detta tillfälle framfördes protest från Styckebrukets respektive Krutbrukets ägare.

Den 31 januari 1852 kommer så Kungliga befallningshavaren utslag. Erdman får tillstånd för mjölkvarnen men ej för sågkvarnen. I juli månad samma år besvärade sig Erdman vid vid Kungliga majestätet och kammarcollegiet mot detta utslag.

Slutligen i februari 1853 kom så Kammarcollegiets beslut och det gick till Erdmans fördel, han får bygga både mjölkvarn och sågkvarn.

1853 i oktober flyttar Drängen **Carl Eric Olsson** med hustru från Läggesta bro i Kernbo socken till Ådalsqvarn i Åkers socken. Han betitlas då **Mjöl-nare**. Den fortsatta utvecklingen vid Ådalskvarn och -såg kan komma att beskrivas i en kommande artikel. ■

Till:

Teknik- och Fritidsnämnden

Strängnäs Kommun

Angående byggnationerna på torget vid Åkers Folkets Hus.

Åkers hembygdsförening uppskattar de initiativ som tagits rörande Åkers gamla torg. Att de som bor i Åker haft möjligheten vara med i processen är bra även om, som vi i föreningen uppfattat det, alltför få deltagit. Vi talar med många som har idéer och synpunkter men det visar sig att de i många fall är dåliga på att delta i möten eller enkäter.

Önskemål som kommit fram vid det första mötet har, vad vi förstår, blivit omhändertaget i förslaget som presenterades. Ett förslag som vi sedan fick möjlighet tycka till om i enkäten. Åkers hembygdsförening ställer sig dock mycket tveksam till att det från Åkersbor skulle kommit förslag att riva muren. Detta tolkar vi mer som något som kommit upp vid utarbetandet av ombyggnadsförslaget och där den eller de som tagit fram förslaget inte haft kunskap om murens tillkomst och historia utan mer tyckt att den var i vägen.

I den ritning som 1953 togs fram för torgets utformning finns en damm och stenmur angivna. Något beslut togs dock inte av våra politiker då, men efter en bearbetning 1956 började parken växa fram. Tanken var att torget skulle vara en "grön rekreationsplats" med grusgångar, fontän, buskar och blomgrupper och skyddat av en mur med sittbänkar. Vi bedömer att muren

byggdes 1957, för på ett foto taget våren 1958 finns muren med.

Denna mur är idag det enda som återstår av det som ursprungligen angavs som en "grön rekreationsplats". Den har därmed blivit en del av vårt kulturhistoriska arv. Att riva den, eller ens flytta den, är därför i allra högsta grad olämpligt och, törs vi nog säga, emot flertalet Åkersbors vilja. När nu ett initiativ tas att åter skapa en grön rekreationsplats, borde allt göras för att knyta samman nutid med dåtid.

Det finns många exempel på att man i ambitionen att skapa något nytt urskillningslöst river det befintliga och allt för sent upptäcker att man oåterkallligt förstört en uppskattad och unik plats eller byggnad. Låt inte detta hända med vår fina och unika mur!

Schackbrädet får plats även med muren. Det kan flyttas ut något mot gräsmattan och/eller göras lite mindre. De som spelar och de som tittar på behöver sittplatser, så någon form av bänkar kommer ändå behövas.

Med denna information som bakgrund har Åkers hembygdsförening velat visa på det olämpliga i att ta bort muren.

Åkers hembygdsförening begär att planeringen ses över så att muren, den gröna rekreationsplatsens kulturarv, får vara kvar. Rör inte vår mur!

Styrelsen för Åkers hembygdsförening
genom

Pelle Johansson (ordförande)
Pehr Bengtsson

Cykelreparatören berättar

Anekdoter av Lars Axelsson

Lars Axelsson (1920-2013)

Lars Axelssons pappa var en av skogvaktarna vid Styckebruket. Familjen bodde i Rappstugan, det första av husen på Raden vid Styckebruket. Här föddes Lars 1920 och han kom att bli Åker trogen hela sitt liv. Redan i slutet av 1930-talet övertog han cykelverkstaden som låg längs Forsavägen. Lars blev med tiden känd som cykelreparatör, uppfinnare och hembygdsvän. Tillsammans med Bertil Andersson, Börje Eriksson och Harry Lindblad var Lars med att starta upp Torsdagstramparna. Lars avled i februari 2013. Här nedan och i kommande nummer av Bruksanvisningen återfinns några av Lars många anekdoter.

Pehr Bengtsson

Sju håle

Mitt emellan Valsberga och Grundbro alldeles invid vägen vid en uråldrig tall låg Linatorp. Stugan fanns kvar ännu i mitten av 40-talet då jag ofta cyklade förbi och rastade där när jag hade permis i det militära.

Den siste som bodde där var en auktionsutropare som hette Forsberg, han var munvig och hade många drastiska uttryck för sig och avrunda ständigt med "de va som sju Håle" så stugan fick heta Sju Håle.

Ernst Öberg och några jämnåriga pojkar gick också ofta dit då dom såg att Forsberg varit till stan och fått något i sej för då visste dom att gubben prata för sig själv och höll auktion inne i stu-

gan och då kunde det låta så här – va får ja för denna fina spegel -5 kronor ropad utanför stugknuten - 5 kronor har ja här, 7 kronor har ja där – 10 skrek en annan, 10 har ja där. Får ja bara 10 för denna fina spegel, ni blir bara vackrare ju mer ni tittar i den – 15 höjde dom budet till, 15 har ja där, första, andra, tredje så slog han med klubban.

Ja så där kunde det fortsätta ett bra tag med olika prylar o pojkarna hade roligt och ibland knacka dom väl på och gick in och hälsade på gubben som tyckte om att få besök, "de va sju i Håle" é de ni pojkar som è ute, lät det då.

Lars Axelsson